

Nas dom

Leop. Paljk

Dragi sadjarčki!

Mrzla sapa brije zdaj okrog vaših ušes. Ker ste pa »fantje od fare«, vem, da se za to dosti ne zmenite. Kučmo porinite preko ušes, pa brž na delo v sadovnjak!

V zadnji številki »Vrtca« sem vas poučil, kako je treba drevesca saditi. Upam, da ste si vse dobro zapomnili. Ako zemlja ne zmrzuje, lahko presajate sadno drevje še tudi v novembru. Ne pozabite pokriti kolobarja s preperelim gnojem!

Večkrat tudi preglejte lepilne pasove, ki ste jih pritrdili na debela zoper zimskega pedica, in se prepričajte, če je lepivo še lepljivo. Ako je potrebno, namažite znova pasove z lepivom. Ako je jablane v vašem sadovnjaku poleti napadla krvava ušica, odgrebite zdaj zemljo okrog debela. Tam boste našli ogromne množine teh zajedalk, ki so zlezle v zemljo, da bi tam prezimile. Zdaj jih najlaže uničite. Deblo namažite z apnenim beležem, zemljo pa potresite z apnom.

Ali ste pobrali »mumije«, t. j. plesnive plodove, ki so jeseni obviseli na sadnem drevju? Če tega še niste storili, poberite jih čimprej in sežgite!

Ali ste zavarovali mlada drevesca, da jih pozimi ne bo oglodal zajec dolgoušec?

Poznate jagodičje? Ribez, kosmulje, maline, robidnice? Na nobenem vrtu bi ga ne smelo manjkati. Zdaj ga še lahko sadimo.

Ribez in kosmuljo pomnožujemo s potaknjenci. To so 20 cm dolgi odrezki enoletnih poganjkov, ki jih narežemo jeseni, ko odpade listje. Vsak potaknjenc odrežemo z ostrim nožem tik pod očešcem. Potaknemo jih nato v dobro pripravljeno vrtno zemljo 10—20 cm narazen tako globoko, da štrli iz zemlje le zgornje oko. Lahko jih pa posadimo šele spomladi. Do tedaj prisujemo potaknjence, povezane v šopke, v zemljo na vrtu ali jih pa spravimo čez zimo v kleti v mivko.

Na enak način pomnožujemo tudi trte, le da narežemo trsne potaknjence, tako imenovane »ključce«, nekoliko daljše, t. j. 25—30 cm dolge, in jih poševno potaknemo v zemljo.

Maline in robidnice pa pomnožujemo s koreninskimi odganjki, ki jih dobimo v veliki množini povsod tam, kjer gojé na vrtu plemenite vrste malinja in robidovja.

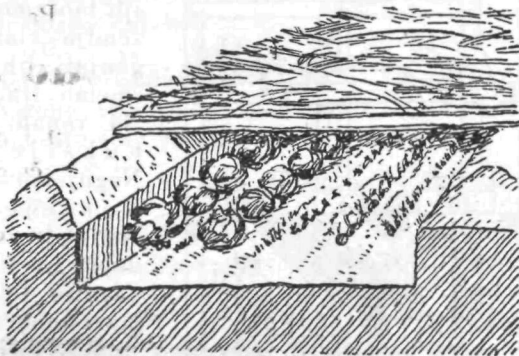
ZA NAŠE PRIDNE VRTNARIČICE

November je. V ozračju diši po slani. Treba je zato pravočasno popraviti z vrta vso občutljivejšo zelenjad, da je ne pokonča slana. Odpornjšo zelenjad, n. pr. motovilec, zimsko špinačo, ohrovť, rožnati kapus, črni koren, por itd., pustimo brez skrbi lahko zunaj na gredicah. Ostalo pa moramo spraviti na varno, da nam je slana in mraz ne uničita.

Kaj boste zdaj pospravile z vrta? Korenje, rdečo peso, zeleno in rumeno kolerabo. Korenju, rdeči pesi in zeleni potrgamo liste in pustimo le srce; rumeno kolerabo in repo pa obrežemo. Manjše množine zelenjadi spravimo v suhi, zračni in svetli kleti v vlažni mivki ali pa v rahli peščeni prsti. Ob suhem in toplem vremenu moramo klet pridno zračiti, zelenjad večkrat pregledati ter vse nagnite liste in plodove odstraniti. Kjer nimamo na razpolago dovolj velike kleti, si pomagamo na ta način, da spravimo zelenjad v zakop ali zasipnico, ki

jo napravimo na vrtu. Izkopljemo 25 cm globoko in 1.20 m široko ter po potrebi dolgo jamo. Vanjo zložimo v rahlo prst korenje, peso, kolerabo in posadimo zeleno in tudi zelnote glave, ki smo jih izpulili s koreninami vred. Ko pritisne hujši mraz, položimo čez zasipnico kole ali stare deske in pokrijemo s slamo, listjem ali fiziološko ter povrhu še s smrečjem. Ako se nam obeta prav ostra zima, nasujemo povrhu še prsti. V takšnih zasipnicah ohranimo zelenjad dolgo časa svežo. Vanjo spravimo lahko tudi endivijo, ki jo prisujemo z mivko ali rahlo prstjo. Zelenjad spravljamo le ob suhem in vetrovnem vremenu. Ako bi jo vzimili mokro, bi nam kmalu segnila. Okrog jame izkopljemo nato še plitev jarek, da more deževnica odtekati.

Drage vrtničarice! Opozorite vašo mamico na to, kar sem vam danes priporočil, in prepričan sem, da vam bo pri spravljanju zelenjadi rada

Zasipnica za zelenjad.

Koreninice plevela skrbno poberimo.

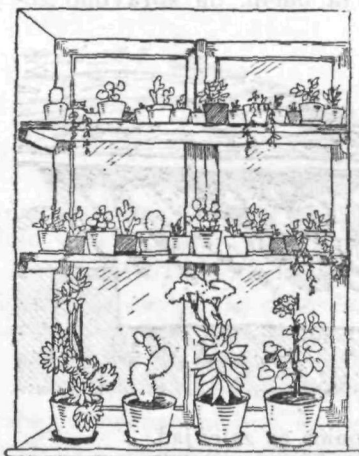
S smrečjem pokrita zelenjava.

pomagala; saj boste imeli potem vso dolgo zimo dovolj sveže zelenjave. Izpraznjene gredice pognojite in prekopljite, a zemljo pustite v grudah, da premrzne. Čim globlje zemlja pozimi premrzne, tem lepše uspevajo rastline v prihodnjem letu. Ko zemljo prekopavate, skrbno poberte in spravite z vrta ves plevel.

Peteršilj, motovilec in zimska špinača ostanejo čez zimo zunaj na gredici. Da boste v hudi zimi lažje prišli do zelenjave, pokrijte jo s smrečjem, kot vidite na sliki.

»KJE SO MOJE ROŽICE, PISANE IN BELE?«

Vzela jih je zima, mraz. Pa ne vseh. Cvetice lončnice, ki ste jih pravočasno spravile na varno, vas bodo razveseljevale tudi pozimi. Seveda boste morale svoje ljubljenske skrbno in pravilno negovati. Nekatere cvetice, kot n. pr. pelargonije ali gorečence, ki jih je več vrst: pasaste, angleške ali velikocvetne, bršljanke in rožnate pelargonije ali roženkravt, morajo sedaj počivati. Zato jih imejmo pozimi v hladnem prostoru (+ 5° C).

Cvetice med okni.

V topli sobi bi nam cvetice poganjale prebužno in zato spomladi prav malo cvetele. Zalivati jih moramo z mlačno vodo samo toliko, da je zemlja vlažna. Šele ko začno spomladi odganjati, jih presadimo in obrežemo. Listov ne smemo trgati s silo, da ne ranimo stebel. Na ranah se namreč rada pojavi gniloba. Fuksi je lahko prezimimo v hladni kleti. Negujemo jih prav tako kot pelargonije. Kakte je postavimo na sončno okno. Pozimi jih zalivamo prav malo. Ako opazimo, da se je na njih pojavila gniloba, izrežemo nagnite dele z ostrim nožem do zdravega in potresemo rano z ogljenim prahom.

Cvetoče lončnice imejmo v nezakurjeni sobi na oknu ali pa med dvojnimi okni. V hladnih zimskih večerih jih vzemimo z oken v sobo, da nam ponoči ne zmrznejo. Splošno uspevajo cvetice lončnice v hladnem prostoru bolje kot pa v toplem. Tu najdalje cvetó.

V zakurjeni sobi pa cveti kmalu uvenejo in odpadejo.

Vodenke, znane sobne cvetice, so kaj pripravne za svetla okna. Celo na severni strani cvetó vso zimo. Tudi palme prezimijo na hladnem. Ker je zrak v topli in zakurjeni sobi suh, moramo sobne cvetice večkrat obrizgati z mlačno vodo. Tudi se priporoča postaviti na peč posodo z vodo, da tam izhlapeva, ker je potem zrak v sobi kolikor toliko vlažen. Ko sobo zračite, morate cvetice odstraniti z oken.

Telo h poznate vse. Zdaj ga lahko izkopljete z grudo vred in presadite v lončke ter postavite v toplo sobo na okno, kjer se kmalu razcvete.

Vem, da bi rade imele v vazi cvetje tudi pozimi. Nič lažjega kakor to. Na vrtu odrežite vejice forsiti je, t. j. grma, ki cvete rumeno zgodaj spomladi, in potaknite jih v vodo ter postavite na toplo. Vode ni treba menjavati vsak dan, marveč le od časa do časa. Da pa bo voda ostala čista, denite na dno posode nekoliko čistega (izpranega) peska in košček oglja. Vejice odrežite čim bolj poševno, da je rez večja. Odrežite pa le takšne vejice, ki imajo močno razvito cvetno brstje. Na ta način lahko silimo k razcvetu tudi snežne kepe, lipovko in mandljevec. Ko se

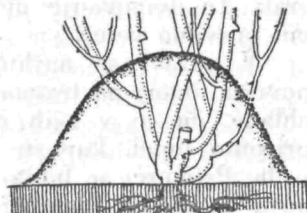
vejice v topli sobi razcvetó, postavite vazo na hladno, da se cvetje dalj časa ohrani. Pa tudi vejice belega trna, breze, macésna, divjega kostanja, vrbe in leske lahko potaknemo v vodo, kjer nam popki poženo in rastline ozelene.

Še eno skrivnost vam hočem odkriti.

V plitvi posodo, recimo na krožnik, položite plast vate ter jo namakajte z mlačno vodo. Nanjo potresite prav na gosto lečo. Da bo vata vedno vlažna, jo vsak dan orosite z mlačno vodo. Čez nekoliko dni bo leča skalila in pgnala zelene bilke z nežnimi listki. Kmalu bo ves krožnik poln dišečega zelenja, ki se lepo poda na mizi ali pa pred božičnimi jaslicami. Poizkusite, ne bo vam žal!

Drage cvetličarice! Ako hočete, da vam bodo sobne cvetice srečno uspevale, upoštevajte moje nauke! Treba je razumeti jezik, ki ga govore cvetice. Poznati morate njih življenje in hotenje. Čim bolj se boste zanje zavzele, tem več sreče in zadovoljnosti boste imele pri svojih ljubljenukah. Cvetice naj bodo vaše dobre prijateljice, ki naj vas zmerom poživljajo in utrjujejo v vas vero v življenje, saj nam jih je Bogec dal za blagoslov.

Še nekaj! Na vrtu prisujte v lepem vremenu nizkim vrtnicam rahlo zemljo. Visoke vrtnice pa pripognite k tlom ter pokrijte s smrečjem. Obrezali jih boste šele spomladi.

Prisuta nizka vrtnica.

B. D.

Običaji in navade naše zemlje

Danes je podnebje nekega kraja splošna označba za vse vremenske pojave, ki so ta kraj v raznih letnih časih obiskali. Včasih ga imenujemo s tujo besedo klima. V glavnem je podnebje odvisno od treh činiteljev: topline zemeljske površine, vladajočega vetra in množine vlage v zraku.